

WEHNER TIBOR

Az awantgárd művészet hivatalos művészetté válása

Az átalakulás vagy a történések fokozatos engedmények révén, időben elnyújtottan vagy villámcsapás-szerű hirtelenséggel bekövetkező fordulattal zajlik le.

A történetben mindkét szereplő - az awantgárd és a hivatalos művészet is - aktív szerepet vállalhat; a közeledés, illetve az átváltozás kölcsönös mozgás, tudatos vagy mintegy észrevétlenül kicsúcsosodó önkéntelen együttműködés következtében jöhet létre.

Az awantgárd művészet fokozatosan idomul az ún. elvárásokhoz, az ideákhoz, a hivatalos eszményekhez, a hivatalosság meg nagyvonalúan befogadja a korábban általa szélsőségesnek és perifériusnak ítélt (megvetett) jelenségeket és a jelenségek prominens képviselőit.

A dolog lényege végső soron a kölcsönös elkurvulás, az elkurvulás mértékében viszont a két fél között lehetnek árnyalatnyi, lényegtelennek tűnő különbségek.

Az indítékok (súlyosbító mentő körülmények) alkotói oldalról szemlélve elsősorban az egzisztenciális jellegű tényezőkben rejlenek: előjogokban, kedvezményekben, helyzetbe hozásokban, tisztségekben, kapcsolatokban, díjakban sat., és persze pénzben, pénzben és pénzben („akár az anyjukat is eladnák”).

Vannak elvi segéderők is: kiegyezések, megegyezések, belátások, közösségvállalások, ellentételezés-kompromisszumok.

Közben mintha tapsvihár hallatszana, holott az csak a vállak valóságos és szimbolikus jótékony, kölcsönös megveregetése.

A hivatalos művészet természeténél fogva birtokolni szeretné, és ezért előbb-utóbb birtokolni is fogja a korábban őt megtagadókat is korlátozatlan hatalmának kinyilvánításaként (jelképes alázás).

Langyos, átlagosnak minősíthető, de legfőként kezelhető legyen a közeg, áttekinthető legyen a terep.

Csak semmi feltűnés, semmi szélsőség, semmi lázadás.

Megkönnyíti a folyamatok futását, hogy az egykori awantgárdoknak már éppen elégük van a lázadásból, mely köztudomásúlag elég fárasztó ugyanis.

Nélkülözni, hóbörögni, a különutasok magányába zárkozni, állandóan feszült készenlétben lenni, mindig fejjel rohanni a falnak - minek már?

Elég volt.

Jöjjenek most már a fiatalok, járják be azt az utat, amit mi törtünk nekik.

Itt várjuk őket kitárt karokkal.

A kocsmapultnál kinyilvánított tiltakozások és bölcsességek improduktív hangoztatása helyett - míg megérkezik az új nemzedék - inkább beülünk az elnökségbe.

Arra azonban éberem ügyelni kell, hogy a szemlélet felszámolása lassú legyen, a szellemiség üzleti alku tárgyává avatása szinte észrevétlenül forduljon át a ténylegességek szintjére: mintha mi sem történt volna, mintha a dolgok mindig is valamifajta jótékony változatlanóságban dermedtek volna meg, amely egyébiránt nem más, mint egy langymeleg, középszerűen karbantartott esztétikai posvány.

Utolsó figyelmeztetés.

A fentebb leírt feltartóztathatatlan folyamat szigorúan és kizárólagosan egyirányú lehet csak.

Hivatalos művészet - „nem lesz kutyából szalonna” - sohasem válhat awantgárd művészetté, és ez talán adhat némi reményt.